

Dönem : 1
Toplantı : 2

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı: 194

**Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması ve bâzı kanunların kaldırılması hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu
(M. Meclisi 1/309, C. Senatosu 1/265)**

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 283)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3351-16327*

6 . 7 . 1963

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 5 . 7 . 1963 tarihli 109 ncu Birleşiminde ivedilikle görüşülerek kabul edilen, şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması ve bâzı kanunların kaldırılması hakkındaki kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

*Not : Bu tasarı 12 . 10 . 1962 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 4, 5 . 7 . 1963 tarihli 108 ve 109 ncu Birleşimlerinde ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir.
(Millet Meclisi S. Sayısı : 283)*

Anayasa ve Adalet ve İçişleri komisyonlarından kurulu Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet ve İçişleri
komisyonlarından kurulu Geçici
Komisyon
Esas No. : 1/265
Karar No. : 3*

10 . 7 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması ve bâzı kanunların kaldırılması hakkındaki kanun tasarısını, Millet Meclisi Genel Kurulunun 5 . 7 . 1963 tarihli 109 ncu Birleşiminde ivedilikle görüşülerek kabul edilen metnini, komisyonumuz; 9 . 7 . 1963 tarihinde yaptığı toplantıda, Hükümet temsilcileri hazır oldukları halde görüşmüştür.

Komisyonumuz; şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimi dönemi ile köy muhtarı ve ihtiyar meclisi seçimi döneminin aynı olmasını ve her iki seçimin bütün yurttan aynı

günde yapılmasını, seçim çevresinin mahalleden ibaret ve dar olmasını göz önünde bulundurarak çoğunluk usulünün uygulanmasını, seçilebilme yeterliğinin Anayasa prensibine, muhtar ve ihtiyar heyetlerinden beklenen görevlerin yapılabilmesi esasına göre düzenlenmiş olmasını, görevde nâzım rolü bulunması hasabıyla muhtarın ihtiyar heyetinden ayrı ve tek dereceli olarak seçilmesini, seçilme yeterliğine sahip her vatandaşın, ister siyasi parti üyesi olsun ister olmasın, mahalle muhtar veya ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyabilmesi usulünün kabul edilmiş bulunduğunu, aday olanların seçilmekten önce veya sonra siyasi partiye kaydolunmalarının mümkün olduğunu, muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin, büyük şehirlerdeki büyük mahaller hariç dar çevrede seçildiklerini ve halk ile her an ve devamlı temaslarda bulduklarını, seçilme yeterliğine sahip, halk tarafından sevilen ve güvenilen fakat siyasi parti üyesi olmayan kimselerin de - siyasi partilerden birisine üye olma zorunda kalmaksızın - seçilebilme imkânına kavuşmalarını, nihayet köy muhtar ve ihtiyar meclisleri seçimlerinde olduğu gibi, mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerinin de mümkün olduğu kadar siyasi mücadele dışında tutulmasının daha uygun olacağı göz önünde bulundurularak, siyasi partilerin bu seçimlerde aday göstermemeleri prensibini, ihtiyar heyetinin, muhtar hariç, 4 asıl ve 4 yedek üyeden kurulmasını, muhtar dâhil ihtiyar heyetinin 3 kişiden aşağı düşmesi halinde yeniden seçim yapılmasını fakat seçilen heyetin seçim döneminin geri kalan süreden ibaret olmasını, diğer hükümlerin, Anayasa, 298 ve 306 sayılı kanunların nazara alınmaları suretiyle konulmuş bulunmasını ve boşluklar için 298 sayılı Kanuna atıf yapılmış olmasını uygun görmüştür.

Millet Meclisi tarafından kabul edilen madde metinlerinde komisyonumuzca yapılan değişikliklere gelince :

Madde 5. — «Asıl» yerine doğru olarak «asıl» sözü kullanılmıştır.

Madde 8. — 9 ncu bendin sonundaki 5 kelime, köy muhtar ve ihtiyar meclisleri seçimine ait kanun ile üslup birliği ve mânâda açıklık sağlamak için, «kesin olarak hüküm giymemiş bulunmak» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 19. — «Aslı» ve «asil» kelimeleri yerine, doğru olarak, «asıl» kelimesi kullanılmıştır.

Ek madde 3. — 5 nei fıkranın 2 nei cümlesi, köy muhtar ve ihtiyar meclisleri seçimine ait kanun hükümlerine uygunluk sağlamak için «oylarda eşitlik olursa öğrenim durumu üstün olan sırada öne alınır. Bunda da eşit iseler yaşı büyük olan nazara alınır. Yaşlarda eşit ise ad çekilir» şeklinde değiştirilmiştir.

Komisyonumuz; bu tasarının Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini teklif etmeyi de kararlaştırmıştır.

İşbu rapor ve dosya Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Muğla H. Menteşeoğlu	Sözcü Tokat Z. Betül	Kâtip Tekirdağ Söz hakkını mahfuz S. Üren	Aydın Söz hakkını mahfuz F. Turhangil
Tabii Üye S. Özgür	Tabii Üye O. Köksal	Konya S. Çumralı	İzmir Ö. L. Bozcalı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması ve bazı kanunların kaldırılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 4541 sayılı Kanunun 5, 8 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

MADDE 5. — Mahalle Muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri, köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleri ile aynı dönemde ve aynı günde yapılır.

Bu seçimde, birinci maddedeki esaslara göre mahalle muhtarlığı kurulan her mahalle bir seçim çevresidir. Her seçim çevresi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde, seçim çevresinde kayıtlı seçmenler tarafından çoğunluk usulüne göre ayrı ayrı bir muhtar ile 4 asıl, 4 yedek üye seçilir.

MADDE 8. — Mahalle muhtarlığına ve ihtiyar heyeti üyeliğine seçilebilmek için şu şartlar aranır :

1. Türk vatandaşı olmak,
2. 25 yaşını bitirmiş olmak,
3. Seçimin başlangıcından evvel en az bir yıldan beri bu mahallede yerleşmiş bulunmak,
4. Askerlik görevini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,
5. Türkçe okuyup yazma bilmek,
6. İzinsiz olarak yabancı Devlet resmî hizmetinde bulunmuş olmamak,
7. Kısıtlı olmamak,
8. Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,
9. Hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, sahte evrakı bilerek kullanmak, dolanlı iflâs, inancı kötüye kullanmak, zimmet, ihtilâs, irtikap, rüşvet gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile veya ağır hapis veya taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezası ile mahkûm olmuş bulunmamak.

Bu fıkrada belirtilenler affedilmiş olsalar da seçilemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, İl Genel Meclisi, Belediye Meclisi üyeleri, Belediye başkanları, askerler, yargıçlar, Devlet ve kamu idare kurum ve teşekkülleri ile tesis ve ortaklıklarında görevli memur ve hizmetliler mahalle muhtarlığına ve ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyamazlar ve seçilemezler.

MADDE 19. — Muhtar ve üye olmak için lâzımgelen şartlardan her hangi birine, seçildikten sonra hâle geldiği takdirde muhtarlık ve üyelik sıfatı kalkar.

Ancak, bu sıfatın kaybedildiğine veya üyelere birinin veya muhtarın istifasının kabulüne veya bunların 15 günden fazla özürsüz olarak göreve devamsızlığı sebebiyle müstafî sayılmasına il ve ilçe idare kurullarınca karar verilir.

Muhtarlık her hangi bir şekilde boşaldığı takdirde mahallin mülkiye âmirinin bir hafta içinde yapacağı tebligat üzerine birinci üye, geçici olarak muhtarlık görevine bakar.

Asli üyelere hâsıl olacak boşalmalara muhtarın daveti üzerine yedek üyeler sırası ile gelirler.

Yedek üye kalmaz ve asıl üye sayısı da ikiden aşağı düşerse muhtar veya birinci üye durumu bir yazı ile derhal ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirir.

Bunun üzerine ilçe seçim kurulu oy verme gününü belirtip ilân ederek o mahallede yeniden seçim yaptırır. Eğer üyelere beraber muhtarlık da boşalmış ise üye seçimi ile birlikte muhtar seçimi de yapılır. Yalnız muhtarlığın boşalması halinde, muhtar seçimi, her yıl köy muhtarları ara seçimi ile aynı günde yapılır.

Bu suretle seçilen yeni muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin görevi o seçim dönemi sonuna kadar devam eder.

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması ve bâzı kanunların kaldırılması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — 4541 sayılı Kanunun 5, 8 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 5. — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri, köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleri ile aynı dönemde ve aynı günde yapılır.

Bu seçimde, birinci maddedeki esaslara göre mahalle muhtarlığı kurulan her mahalle bir seçim çevresidir. Her seçim çevresi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde, seçim çevresinde kayıtlı seçmenler tarafından çoğunluk usulüne göre ayrı ayrı bir muhtar ile 4 asıl, 4 yedek üye seçilir.

Madde 8. — Mahalle muhtarlığına ve ihtiyar heyeti üyeliğine seçilebilmek için şu şartlar aranır :

1. Türk Vatandaşı olmak,
2. 25 yaşını bitirmiş olmak,
3. Seçimin başlangıcından evvel en az bir yıldan beri mahallede yerleşmiş bulunmak,
4. Askerlik görevini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,
5. Türkçe okuyup yazma bilmek,
6. İzinsiz olarak yabancı devlet resmî hizmetinde bulunmuş olmamak,
7. Kısıtlı olmamak,
8. Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,
9. Hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, sahte evrakı bilerek kullanmak, dolanlı iflâs, inancı kötüye kullanmak, zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile veya ağır hapis veya taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymemiş bulunmak.

Bu fıkrada belirtilenler affedilmiş olsalar da seçilemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, il genel meclisi, belediye meclisi üyeleri, belediye başkanları, askerler, yargıçlar, Devlet ve kamu idare kurum ve teşekkülleri ile tesis ve ortaklıklarında görevli memur ve hizmetliler mahalle muhtarlığına ve ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyamazlar ve seçilemezler.

Madde 19. — Muhtar ve üye olmak için lâzımgelen şartlardan her hangi birine, seçildikten sonra hâle geldiği takdirde muhtarlık ve üyelik sıfatı kalkar.

Ancak, bu sıfatın kaybedildiğine veya üyelerden birinin veya muhtarın istifasının kabulüne veya bunların 15 günden fazla özürsüz olarak göreve devamsızlığı sebebiyle müstafi sayılmasına il ve ilçe idare kurullarınca karar verilir.

Muhtarlık her hangi bir şekilde boşaldığı takdirde mahallin mülkiye âmirinin bir hafta içinde yapacağı tebligat üzerine birinci üye, geçici olarak muhtarlık görevine bakar.

Asıl üyeliklerde hâsıl olacak boşalmalarda muhtarın daveti üzerine yedek üyeler sırası ile gelirler.

Yedek üye kalmaz ve asil üye sayısı da ikiden aşağı düşerse muhtar veya birinci üye durumu bir yazı ile derhal ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirir.

Bunun üzerine ilçe seçim kurulu oy verme gününü belirtip ilân ederek o mahallede yeniden seçim yaptırır. Eğer üyelerle beraber muhtarlık da boşalmış ise üye seçimi ile birlikte muhtar seçimi de yapılır. Yalnız muhtarlığın boşalması halinde, muhtar seçimi, her yıl köy muhtarları ara seçimi ile aynı günde yapılır.

Bu suretle seçilen yeni muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin görevi o seçim dönemi sonuna kadar devam eder.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

MADDE 2. — 4541 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunda yazılı ilçe seçim kurulları, mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerini yaptırmak ve seçim işlerini düzenlemek ve yürütmekle görevlidir.

İlçe seçim kurullarının kararları, işlemleri ile seçim sonuçlarına dair tutanakları aleyhine ilgililer tarafından üç gün içinde il seçim kurullarına itiraz olunabilir. Tutanakların iptaline dair itirazlar 10 gün içinde incelenerek sonuçlandırılır.

İl seçim kurulunun vereceği kararlar kesindir.

EK MADDE 2. — Seçilme yeterliğini haiz her vatandaş mahalle muhtarlığına veya ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyabilir.

Adaylık için müracaat en geç oy verme gününden önceki 30 ncu günü saat 17 ye kadar ilçe seçim kurulu başkanlığına yazı ile yapılır.

İlçe seçim kurulu, adayları seçim çevresinde geçici olarak hemen ilân etmekle beraber, adaylar üzerinde re'sen veya itiraz üzerine gerekli incelemeyi yaparak neticesini ilgililere tebliğ ve en geç oy verme gününden önceki 20 nci günü saat 17 ye kadar kesin aday listelerini alışılmış araçlarla seçim çevresinde ilân eder.

Milletvekili Seçimi hakkındaki 306 sayılı Kanununun 16, 17, 18, 21, 35, 36, 37 ve 39 ncu maddeleri mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde de kıyas yolu ile uygulanır.

EK MADDE 3. — Biri muhtar, diğeri ihtiyar heyeti üyesi adaylarına aidolmak üzere iki ayrı oy pusulası doldurularak bir zarfa konur ve sandığa atılır.

Oy pusularına muhtarlık için bir ve üyelik için de 8 adayın adı ve soyadı yazılır.

Daha az ad yazılı oy pusulası olduğu gibi kabul edilir. Fazla ad yazıldığı takdirde sonran başlanarak fazla adlar hesaba katılmaz. Aynı ad birkaç defa yazılmış ise tek oy sayılır. Kurulca okunamayan veya kime aidolduğu anlaşılamayan veya siyasi parti rumuzu taşıyan oy pusulası hesaba katılmaz.

Seçmen, dilediği adayları yazarak muhtar ve üyeler için ayrı ayrı veya bunlardan yalnız biri için oy pusulası doldurmakta serbest olduğu gibi basılı oy pusularında yazılı adlardan dilediğini silip istediği ismi yazabilir.

Seçim sonunda, o çevrede en çok oy kazanan muhtar adayı muhtarlığa ve üye adaylarından sırası ile 4 ü asıl, 4 ü yedek üyeliğe seçilmiş olur. Eşit oy alanlar bulunursa kur'a çekilerek kazanan ön sıraya alınır.

İlçe seçim kurullarınca oy sonuçları birleştirildikten sonra seçilenlere tutanakları verilir ve derhal ilân edilir. Mahallin mülkiye âmirine de bildirilir.

EK MADDE 4. — Sandık seçmen listelerinin askıya çıkarılmasında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanununun 41 nci maddesinin birinci fıkrası uygulanmakla beraber Yüksek Seçim Kurulu tarafından Türkiye ve il radyoları vasıtasıyla uygun saatlerde, seçmen listelerinin yazımına başlandığı, askıya çıkarıldığı ve indirileceği tarihler ve itiraz müddetleri, yayınlanacak bildirilerle halka duyurulur.

Yüksek Seçim Kurulunun ve il seçim kurullarının bu konudaki her türlü bildirimlerinden Türkiye ve il radyolarınca ücret alınmaz.

EK MADDE 5. — Bu kanunda özel bir hüküm bulunmayan hallerde seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — 4541 sayılı Kanununun 7 nci ve 9 ncu maddeleri ile bu kanuna ek 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — 4541 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunda yazılı ilçe seçim kurulları, mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerini yaptırmak ve seçim işlerini düzenlemek ve yürütmekle görevlidir.

İlçe seçim kurullarının kararları, işlemleri ile seçim sonuçlarına dair tutanakları aleyhine ilgililer tarafından üç gün içinde il seçim kuruluna itiraz olunabilir. Tutanakların iptaline dair itirazlar 10 gün içinde incelenerek sonuçlandırılır.

İl seçim kurulunun vereceği kararlar kesindir.

EK MADDE 2. — Seçilme yeterliğini haiz her vatandaş mahalle muhtarlığına veya ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyabilir.

Adaylık için müracaat en geç oy verme gününden önceki 30 ncu günü saat 17 ye kadar ilçe seçim kurulu başkanlığına yazı ile yapılır.

İlçe seçim kurulu, adayları seçim çevresinde geçici olarak hemen ilân etmekle beraber, adaylar üzerinde re'sen veya itiraz üzerine gerekli incelemeyi yaparak neticesini ilgililere tebliğ ve en geç oy verme gününden önceki 20 nci günü saat 17 ye kadar kesin aday listelerini ahşılmış araçlarla seçim çevresinde ilân eder.

Milletvekili Seçimi hakkındaki 306 sayılı Kanunun 16, 17, 18, 21, 35, 36, 37 ve 39 ncu maddeleri mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde de kıyas yolu ile uygulanır.

EK MADDE 3. — Biri muhtar, diğeri ihtiyar heyeti üyesi adaylarına aidolmak üzere iki ayrı oy pusulası doldurularak bir zarfa konur ve sandığa atılır.

Oy pusulalarına muhtarlık için bir ve üyelik için de 8 adayın adı ve soyadı yazılır.

Daha az ad yazılı oy pusulaları olduğu gibi kabul edilir. Fazla ad yazıldığı takdirde sondan başlanarak fazla adlar hesaba katılmaz. Aynı ad bir kaç defa yazılmış ise tek oy sayılır. Kurulca okunamıyan veya kime ait olduğu anlaşılamiyan veya siyasi parti rumuzu taşıyan oy pusulaları hesaba katılmaz.

Seçmen, dilediği adayları yazarak muhtar ve üyeler için ayrı ayrı veya bunlardan yalnız biri için oy pusulası doldurmakta serbest olduğu gibi basılı oy pusulalarında yazılı adlardan dilediğini silip istediği ismi yazabilir.

Seçim sonunda, o çevrede en çok oy kazanan muhtar aday muhtarlığa ve üye adaylarından sıra ile 4 ü asil, 4 ü yedek üyeliğe seçilmiş olur. Oylarda eşitlik olursa öğrenim durumu üstün olan sırada öne alınır. Bunda da eşit iseler yaşı büyük olan nazara alınır. Yaşları da eşit ise ad çekilir.

İlçe seçim kurullarınca oy sonuçları birleştirildikten sonra seçilenlere tutanakları verilir ve derhal ilân edilir. Mahallin Mülkiye Âmirinede bildirilir.

EK MADDE 4. — Sandık seçmen listelerinin askıya çıkarılmasında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 41 nci maddesinin birinci fıkrası uygulanmakla beraber Yüksek Seçim Kurulu tarafından Türkiye ve il radyoları vasıtasıyla uygun saatlerde, seçmen listelerinin yazımına başlandığı, askıya çıkarıldığı ve indirileceği tarihler ve itiraz müddetleri, yayımlanacak bildirimlerle halka duyurulur.

Yüksek Seçim Kurulunun ve il seçim kurullarının bu konudaki her türlü bildirimlerinden Türkiye ve il radyolarınca ücret alınmaz.

EK MADDE 5. — Bu kanunda özel bir hüküm bulunmıyan hallerde Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Millet Meclisinin 5 . 7 . 1963 tarihli 109 ncu Birleşiminde ivedilikle görüşülerek kabul edilmiş
tir.

Geçici Ko. kabul ettiği metin

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir

MADDE 5. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

